

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут охорони здоров'я
Кафедра фізичної терапії, ерготерапії

08-02-153М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання лабораторних робіт із освітнього компоненту
«Фізична терапія в хірургії»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія,
ерготерапія» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація»
денної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІОЗ
Протокол № 1 від 29.08.2024

Рівне – 2024

Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт із освітнього компоненту «**Фізична терапія в хірургії**» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія, ерготерапія» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» денної форми навчання. [Електронне видання] / Нагорна О. Б. – Рівне : НУВГП, 2024. – 55 с.

Укладач: Нагорна О. Б., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії.

Відповідальний за випуск – Нестерчук Н. Є. доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії.

Керівник групи забезпечення освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія»: Нестерчук Н. Є. доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії.

© О. Б. Нагорна, 2024
© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ	6
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЛАБОРАТОРНИХ ЗАВДАНЬ	7
Лабораторна робота № 1 Засоби фізичної терапії в післяопераційному відновленні пацієнтів	7
Лабораторна робота № 2 Фізична терапія при післяопераційних ускладненнях	9
Лабораторна робота № 3 Засоби фізичної терапії хворих після операцій на органах грудної клітки	11
Лабораторна робота № 4 Засоби фізичної терапії хворих після кардіохірургічних операцій	14
Лабораторна робота № 5 Засоби фізичної терапії хворих дітей з вродженими вадами серця, що потребують оперативного лікування	18
Лабораторна робота № 6 Засоби фізичної терапії хворих після операцій на органах черевної порожнини	23
Лабораторна робота № 7 Фізична терапія після хірургічних втручань у гастроентерології	26
Лабораторна робота № 8 Засоби фізичної терапії хворих після онкологічних операцій	30
Лабораторна робота № 9 Засоби фізичної терапії хворих після мастектомії	32
Лабораторна робота № 10 Засоби фізичної терапії хворих після ампутацій	35
Лабораторна робота № 11 Засоби фізичної терапії хворих після операцій в урології	39
Лабораторна робота № 12 Фізична терапія після хірургії в нейрохірургії:	

відновлення функцій нервової системи	41
Лабораторна робота № 13	
Спеціальні методи відновлення рухової функції, покращення координації і сенсорних функцій	44
Лабораторна робота № 14	
Засоби фізичної терапії хірургічних хворих у санаторно-курортний період	47
РОЗДІЛ 3	
РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ	49
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	54

ВСТУП

Мета освітнього компоненту «Фізична терапія в хірургії» – формування у здобувачів теоретичних знань та практичних навичок фізичної терапії після хірургічних втручань.

Основні завдання дисципліни:

1. Ознайомлення з основами хірургічної патології – вивчення основних показань та протипоказань до оперативних втручань.

2. Вивчення принципів фізичної терапії післяопераційних пацієнтів.

3. Впровадження та застосування індивідуальних реабілітаційних програм залежно від стану пацієнта, типу оперативного втручання та післяопераційного періоду.

4. Впровадження сучасних методів фізичної терапії – терапевтичні вправи, кінезіотерапія, масаж.

5. Оцінка ефективності фізичної терапії – використання тестів, шкали функціонального стану та методика оцінки якості життя.

6. Профілактика післяопераційних ускладнень – запобігання контрактурам, тромбозам, пневмоніям, м'язовій атрофії тощо.

Очікувані результати навчання:

- Розуміння завдання фізичної терапії у доопераційний та післяопераційний період.

- Вміння впроваджувати та коригувати програму реабілітації.

- Навички використання фізичних методів відновлення у післяопераційний період.

- Комплексний підхід до реабілітації пацієнтів з різними хірургічними захворюваннями.

РОЗДІЛ 1
ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Засоби фізичної терапії в післяопераційному відновленні пацієнтів	2
2	Тема 2. Фізична терапія при післяопераційних ускладненнях	2
3	Тема 3. Засоби фізичної терапії хворих після операцій на органах грудної клітки	2
4	Тема 4. Засоби фізичної терапії хворих після кардіохірургічних операцій	4
5	Тема 5. Засоби фізичної терапії хворих дітей з вродженими вадами серця, що потребують оперативного лікування	2
6	Тема 6. Засоби фізичної терапії хворих після операцій на органах черевної порожнини	2
7	Тема 7. Фізична терапія після хірургічних втручань у гастроентерології	2
8	Тема 8. Засоби фізичної терапії хворих після онкологічних операцій	2
9	Тема 9. Засоби фізичної терапії хворих після мастектомії	4
10	Тема 10. Засоби фізичної терапії хворих після ампутацій	2
11	Тема 11. Засоби фізичної терапії хворих після операцій в урології	2
12	Темв 12. Фізична терапія після хірургії в нейрохірургії: відновлення функцій нервової системи	2
13	Тема 13. Спеціальні методи відновлення рухової функції, покращення координації і сенсорних функцій	2
14	Тема 14. Засоби фізичної терапії хірургічних хворих у санаторно-курортний період	2
	Разом	32

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЛАБОРАТОРНИХ ЗАВДАНЬ

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №1 – 2 год.

Тема: Засоби фізичної терапії в післяопераційному відновленні пацієнтів.

Мета: формування у здобувачів практичних навичок з оцінки стану в післяопераційному періоді, розробки та застосування індивідуальних програм фізичної терапії для прискорення реабілітації та профілактики ускладнень..

Завдання:

1. Вивчити основні ускладнення після оперативних втручань (гіпокінезія, м'язова атрофія, тромбози, пневмонія, контрактури тощо).

2. Опанувати методи оцінки функціонального стану пацієнта (тестування рухливості суглобів, м'язової сили, дихальної функції).

3. Розробити алгоритм реабілітаційних заходів для забезпечення різних груп залежно від типу операцій (ортопедичні, абдомінальні, кардіохірургічні, нейрохірургічні тощо).

4. Навчатися вибору методів фізичної терапії:

- терапевтичні вправи (ТВ);
- дихальна гімнастика;
- масаж;
- використання допоміжних засобів для мобілізації потреб.

5. Оцінити ефективність реабілітаційних заходів у післяопераційному відновленні допомоги.

Короткий виклад теми:

Основні завдання дисципліни:

1. Ознайомлення з принципами фізичної реабілітації у загальній та спеціальній хірургії.

2. Вивчення особливостей реабілітаційного процесу залежно від виду оперативного втручання (ортопедичні, кардіохірургічні, абдомінальні операції тощо).

3. Опанування методів фізичної терапії, зокрема терапевтичними вправами, дихальними вправами, масажу.

4. Профілактика післяопераційних ускладнень (тромбоемболія, атрофія м'язів, контрактури, порушення дихання).

5. Розробка індивідуальних реабілітаційних програм з урахуванням стану пацієнта.

6. Оцінка ефективності реабілітаційних заходів та їх корекція.

Значення фізичної реабілітації в хірургії

Фізична терапія змінює важливу роль у відновленні потреби після операцій, запобігає ускладненням: зниження больового синдрому, підвищення рухливості та загальної фізичної активності, відновлення дихальної функції після анестезії, швидкої соціальної та професійної адаптації.

Методи фізичної терапії у післяопераційному періоді

Завдання терапевтичних вправ – рання мобілізація, дихальна гімнастика, спеціальні вправи.

Кінезіотерапія – поступове збільшення фізичного навантаження.

Масаж та мануальна терапія – покращення кровообігу, поняття м'язового напруження.

Технічні засоби реабілітації – ортези, протези, допоміжні засоби для руху.

- Здобувачі зможуть повністю оцінити стан пацієнта після операції та застосування показання/протипоказання до фізичної терапії.

- Будуть здатні скласти індивідуальну програму відновлення.

- Опанують техніки виконання терапевтичних вправ, кінезіотерапії, масажу та фізіотерапії для лікування після оперативних втручань.

- Навчатися контролювати прогрес реабілітації та коригувати програму залежно від динаміки стану пацієнта.

ПИТАННЯ:

Теоретичні запитання:

1. Які основні завдання фізичної реабілітації у хірургії

2. Які можливості ускладнення можуть виникнути після хірургічних втручань?
3. Яке показання та протипоказання для проведення фізичної терапії після операції?
4. Які методи фізичної терапії застосовують у післяопераційному періоді?
5. Як впливає рання мобілізація на
6. Які методи оцінки фізичного стану пацієнта потребують у реабілітації після операції?
7. Які особливості фізичної терапії при кардіохірургічних операціях?
8. Які вправи доцільно лікування для профілактики тромбозу в післяопераційний період?

Практичні запитання:

1. Як правильно оцінити функціональний стан пацієнта перед початком реабілітації?
2. Як провести дихальну гімнастику для професійних застійних явищ у легенях?
3. Які методи масажу можна використовувати для покращення кровообігу та зняття м'язового напруження?
4. Як коригувати програму фізичної терапії при ускладненому післяопераційному перебігу?
5. Як правильно використовувати допоміжні засоби реабілітації (ортези, милиці, ходунки).

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2 – 2 ГОД.

Тема: Фізична терапія при післяопераційних ускладненнях.

Мета: сформувати у здобувачів знання про основні післяопераційні ускладнення та методи фізичної терапії для їх профілактики й усунення, розвинути практичні навички застосування фізичних вправ, дихальної гімнастики, масажу та інших реабілітаційних методик з метою відновлення функціонального стану людини, прискорення реабілітації та покращення якості життя.

Завдання:

Теоретична підготовка:

1. Ознайомитися з основними післяопераційними ускладненнями (тромбоемболія, пневмонія, контрактури, атрофія м'язів тощо).

2. Вивчити основні принципи фізичної терапії для профілактики та реабілітації після операційних ускладнень.

Практична частина:

1. Виконати комплекс дихальної гімнастики для профілактики ускладнень з боку дихальної системи.

2. Продемонструвати техніку лікувального масажу та пасивних рухів для профілактики тромбоемболічних ускладнень.

3. Розробити індивідуальну програму фізичної терапії для пацієнта з конкретними післяопераційними ускладненнями.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Фізична терапія є важливою частиною відновлення після операцій, особливо коли виникають післяопераційні ускладнення. Післяопераційні ускладнення можуть включати інфекції, запалення, обмеження рухливості, болі, рубцеві зміни та інші проблеми. Основним призначенням фізичної терапії в таких випадках є відновлення функцій організму, зменшення болю та покращення функціонування.

Основні напрямки фізичної терапії після оперативних втручань: лімфодренаж, спеціальні вправи для стимуляції кровообігу, використання еластичних бінтів чи компресійних засобів.

1. Полегшення болю;
2. Відновлення рухливості;
  - Протизапальні та зміцнюючі вправи для поліпшення гнучкості.
  - Робота з м'язовою силою для попередження атрофії.
  - Покращення координації та балансу, розвиток балансування,
  - Терапія рубців та післяопераційних ускладнень.

ПИТАННЯ:

1. Які основні ускладнення можуть виникнути після операції?

2. Які методи фізичної терапії застосовують для профілактики пневмонії у післяопераційних хворих?

3. Як правильно проводити ранню мобілізацію після хірургічного втручання?

4. Які вправи використовують для запобігання контрактурам та м'язовій атрофії?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3 – 2 год.

Тема: Засоби фізичної терапії хворих після операцій на органах грудної клітки.

Мета: ознайомити здобувачів з принципами фізичної терапії, застосовуваними для хворих після операцій на органах грудної клітки, навчити оцінювати післяопераційний стан і розробити індивідуальні програми відновлення.

Завдання:

1. Навчитися проводити оцінку функціонального стану дихання, рухливості грудної клітки;

2. Навчитися виконати вправи для покращення вентиляції легень, діафрагмального дихання, техніки кашлю.

3. Оцінити показання до застосування терапевтичних вправ, які виконуються для мобілізації та покращення функцій грудної клітки.

4. Опанувати методи масажу грудної клітки для зменшення больових відчуттів та покращення кровообігу, попередження гіпостатичної пневмонії.

5. Скласти індивідуальний план реабілітації для допомоги після операцій на органах грудної клітки.

Очікувані результати:

- Здобувачі здатні оцінити стан безпеки в післяопераційному періоді та застосувати доцільність у використанні фізичних терапевтичних методів.

- Розвинути навички застосування основної техніки дихальної терапії, терапевтичних вправ, масажу.

- Навчатися впроваджувати та коригувати індивідуальні реабілітаційні технології.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Для хворих, які потребують реабілітаційних заходів упродовж відновного лікування після операцій на органах грудної клітки, передбачається програма, яка складається з передопераційного, раннього та пізнього післяопераційного періодів. Кожний з цих періодів має свої завдання, тривалість, засоби. Під час добору засобів реабілітації враховуються індивідуальні особливості пацієнта та проти покази.

Оперативні втручання на органах грудної клітки (торакальні операції) включають резекції легень, плевральні втручання, операції на серці, стравоході та середовищі. Після таких операцій у вас часто виникають порушення дихання, зниження фізичної активності, біль і ризик ускладнень, таких як ателектаз, пневмонія або тромбоемболія.

Завдання фізичної терапії після торакальних операцій:

1. Відновлення продуктивного дихання та покращення легеневої вентиляції.
2. Профілактика післяопераційних ускладнень (ателектаз, пневмонія, тромбоз).
3. Поліпшення оксигенації та дренажної функції легень.
4. Зниження больового синдрому та покращення рухливості грудної клітки.
5. Поступове відновлення фізичної активності та функціональної незалежності пацієнта.

Методи фізичної терапії в післяопераційному періоді:

1. Дихальна терапія:

- Дихальні вправи (діафрагмальне дихання, сегментарне дихання).
- Форсування видихання та техніки активного кашлю для профілактики застійних явищ.
- Вправи з використанням інспіраторного стимулятора для покращення вентиляції легень.

2. Позиційна терапія:

- Зміна положення тіла для покращення вентиляції (лежання на боці, підняття головного кінця ліжка).
- Використання дренажних позицій для покращення відходження мокротиння (при необхідності).

3. Терапевтичні вправи:

- Раннє встановлення та мобілізація пацієнта (на 1-2 дні після операції).
- Пасивні та активні рухи кінцівками для запобігання м'язової атрофії.
- Вправи для покращення рухливості грудної клітки (розтягнення, ізометричні вправи).
- Поступове нарощування фізичної активності (ходьба по палаті, сходах).

4. Ранній післяопераційний період (1-3 доба):

- Контроль положення тіла.
- Дихальні вправи для зменшення ризику ускладнень.
- Початкова мобілізація.

2. Проміжний період (4-10 доба):

- Розширення комплексу дихальних вправ.
- Підвищення рівня активності (самостійні рухи, ходьба).
- Використання допоміжних засобів (корсет, компресія грудної клітки при кашлі).

3. Пізній післяопераційний період (2-6 тижнів):

- Відновлення загальної фізичної витривалості.
- Кардіореспіраторні тренування (плавання, ходьба, велотренажер).

ПИТАННЯ:

Теоретичні:

1. Які основні завдання фізичної терапії після операцій на органах грудної клітки?
2. Які ускладнення можуть виникнути після операцій на органах грудної клітки та як фізична терапія допоможе їх профілактиці?
3. Яке показання до проведення фізичної терапії після торакальних операцій?
4. Які протипоказання для проведення фізичної терапії після операцій на органах грудної клітки?
5. Які методи дихальної терапії використовують в реабілітації після операцій на грудній клітці?
6. Як застосування терапевтичних вправ покращує функціональний стан після операцій на органах грудної клітки?

Практичні:

1. Як оцінити функціональний стан пацієнта після операцій на органах грудної клітки?
2. Які дихальні вправи необхідні пацієнтам після операцій на органах грудної клітки для покращення вентиляції легень?
3. Як правильно підтримувати техніку активного кашлю для профілактики пневмонії?
4. Які вправи можна використовувати для покращення рухливості грудної клітки?
5. Які позиції допомагають покращити дренаж мокротиння в післяопераційний період?
6. Як збільшити фізичну активність пацієнта після операцій на органах грудної клітки?
7. Які показники необхідно виконати при розробці індивідуальної програми реабілітації пацієнта після операції на грудній клітці?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4 – 4 год.

Тема: Засоби фізичної терапії хворих після кардіохірургічних операцій.

Мета: ознайомити здобувачів із принципами фізичної терапії після кардіохірургічних втручань, навчити їх оцінювати стан хворих, розробити індивідуальні реабілітаційні програми пацієнтів після кардіологічних операцій.

Завдання:

1. Теоретична підготовка:
  - Ознайомитися з основними видами кардіохірургічних операцій (протезування клапанів, корекція вроджених судин тощо).
  - Розглянути післяопераційні ускладнення та їх профілактику за допомогою фізичної терапії.
  - Вивчити основні етапи реабілітації після кардіохірургічних втручань.
2. Практичні навички:

- Оцінка функціонального стану пацієнта після операції (оцінка толерантності до фізичних навантажень, дихальної функції, м'язового тонусу).

- Виконання та навчання дихальних вправ та методикам контрольованого кашлю.

- Використання мобілізаційних технік для поступового відновлення рухової активності.

- Розробка комплексів вправ для різних етапів реабілітації.

3. Розвиток клінічного мислення:

- Вміння адаптувати програму фізичної терапії до стану пацієнта.

- Оцінка ризиків та протипоказань для фізичних навантажень у пізній післяопераційний період після кардіохірургічних втручань.

Очікувані результати: здобувачі зможуть впроваджувати та використовувати індивідуальні програми фізичної терапії для відновлення після кардіохірургічних операцій, оволодіють практичними навичками щодо використання дихальної гімнастики, вправ на мобілізацію та зміцнення м'язів, навчатися оцінювати ефективність реабілітаційних заходів і коригувати програму відновлення відповідно до стану пацієнта.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Кардіохірургічні операції (аортокоронарне шунтування, протезування клапанів серця, корекція вроджених судин тощо) суттєво впливають на фізичний стан пошкодження, серцево-судинної та дихальної систем. Фізична терапія змінює ключову роль у післяопераційному відновленні, запобігаючи ускладненням і сприяючи покращенню якості життя пацієнта.

Основні завдання фізичної терапії після кардіохірургічних операцій: попередження ускладнень: профілактика тромбоемболічних ускладнень, запобігання розвитку післяопераційної пневмонії, зменшення ризику гіпотонії та аритмій при мобілізації.

1. Відновлення функцій серцево-судинної системи:

- Поліпшення гемодинаміки та кровообігу.
- Зміна післяопераційної тахікардії.
- Підвищення толерантності до фізичних навантажень.

2. Відновлення функції дихальної системи:

- Покращення вентиляції легень.
- Стимуляція ефективного кашлю для видалення

мокротиння.

- Профілактика розвитку ателектазів.

3. М'язово-скелетна реабілітація:

○ Відновлення рухливості грудної клітки після стернотомії

- Профілактика м'язової атрофії та контрактур.
- Повернення до самостійної рухової активності.

Етапи фізичної терапії після кардіохірургічних операцій
I етап: Ранній післяопераційний період (1–7 діб)

Цілі: зменшення ризику ускладнень, поліпшення дихальної функції, поступова мобілізація.

Методи: дихальна гімнастика (глибоке дихання, діафрагмальне дихання), контрольований кашель із підтримкою грудної клітки, пасивні та активні рухи кінцівками, переміщення в положенні сидіння на 2-3 добу, хода (короткі дистанції під контролем спеціаліста).

II етап: Ранній амбулаторний період (2–6 тижнів)

Цілі: відновлення фізичної активності, покращення адаптації серцево-судинної системи, поліпшення витривалості.

Методи: аеробні вправи (ходьба, поступове збільшення дистанції), вправи на координацію та рівновагу, терапевтичні вправи для верхніх кінцівок, спеціальні вправи для покращення рухливості грудної клітки.

III етап: пізній реабілітаційний період (3–6 місяців)

Цілі: відновлення фізичної працездатності, адаптація серцево-судинної системи до завантаження, повернення до активного життя.

• *Методи:* аеробні вправи (скандинавська ходьба, плавання, велотренажер), дозовані силові навантаження, вправи для стабілізації постурального контролю, психологічна підтримка та зниження рівня тривожності.

Особливості фізичної терапії після кардіохірургічних операцій: обов'язковий контроль артеріального тиску, ЧСС та сатурації, початок фізичної активності відповідно до стану пацієнта, використання шкали Борга для оцінки рівня навантаження, комплексний підхід із залученням кардіолога, фізичного терапевта та психолога.

ПИТАННЯ

Теоретичні питання:

1. Які ускладнення можуть виникати у пацієнтів після кардіохірургічних втручань?
2. Які протипоказання існують до фізичної терапії після кардіохірургічних втручань?
3. Як оцінюється функціональний стан пацієнта перед початком фізичної реабілітації?
4. Які принципи дихальної терапії застосовуються після кардіохірургічних операцій?
5. Чому важливо проводити профілактику тромбоемболічних ускладнень після операцій на серці?
6. Яку роль відіграє моніторинг показників життєдіяльності під час фізичної реабілітації?

Практичні питання:

11. Які дихальні вправи рекомендуються після кардіохірургічної операції?
12. Як проводиться навчання пацієнта техніці контрольованого кашлю?
13. Які методи ранньої мобілізації застосовуються після операцій на серці?
14. Які вправи використовуються для покращення венозного відтоку та профілактики тромбозів?
15. Як визначити рівень фізичного навантаження для пацієнта після кардіохірургічного втручання?
16. Які фізичні навантаження дозволені пацієнтам на різних етапах післяопераційного відновлення?
17. Як проводиться навчання пацієнта самооцінці свого стану в процесі реабілітації?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5 – 2 год.

Тема: Засоби фізичної терапії хворих дітей з вродженими вадами серця, що потребують оперативного лікування.

Мета: ознайомити здобувачів із сучасними методами та засобами фізичної терапії, які застосовуються для дітей із вродженими вадами серця (ВВС) до та після оперативного лікування; вдосконалити практичні навички оцінки стану пацієнта, впровадження індивідуальних програм реабілітації, спрямованих на покращення дихальної, серцево-судинної та рухової функції, профілактику післяопераційних ускладнень і поступове відновлення фізичної активності.

Завдання:

1. Теоретична частина:

1. Ознайомитися з класифікацією вроджених вад серця (ВВС) у дітей та їх впливом на фізичну активність.

2. Вивчити основні принципи фізичної терапії при ВВС до та після оперативного втручання.

3. Дослідити методи оцінки стану дитини перед та після операції (дихальна функція, рухова активність, рівень толерантності до фізичних навантажень).

4. Проаналізувати можливі ускладнення після кардіохірургічних операцій та способи їх профілактики за допомогою фізичної терапії.

2. Практична частина:

1. Оцінка стану пацієнта:

○ Визначити функціональний стан серцево-судинної системи за допомогою пульсометрії, тестів на толерантність до фізичних навантажень.

○ Оцінити рівень дихальної функції (частота дихання, насичення крові киснем, динаміка дихальних об'ємів).

2. Розробка індивідуальної програми фізичної терапії:

○ Скласти комплекс дихальних вправ для дітей перед та після операції.

○ Запропонувати вправи для профілактики гіпостатичних ускладнень (рухові вправи, ТВ, кінезіотерапія).

3. Практичне відпрацювання реабілітаційних методик:

○ Виконати техніки діафрагмального дихання, інспіраторних дихальних тренажерів.

- Відпрацювати алгоритм ранньої мобілізації пацієнта після операції (пересаджування, ходьба з підтримкою, вправи для кінцівок).

- Ознайомитися з методами масажу та м'яких мануальних технік для покращення периферичного кровообігу.

4. Контроль ефективності фізичної терапії:

- Оцінити динаміку стану пацієнта після застосування реабілітаційних заходів.

- Проаналізувати показники функціонального відновлення (насичення крові киснем, толерантність до фізичних навантажень).

3. Аналітична частина:

1. Сформулювати висновки щодо ефективності застосованих засобів фізичної терапії.

2. Обґрунтувати значення фізичної терапії для покращення якості життя дітей з ВВС.

3. Запропонувати рекомендації щодо подальшої реабілітації після виписки з лікарні.

Очікуваний результат:

Після виконання завдань здобувачі зможуть:

- Оцінювати стан дитини з ВВС до та після операції.
- Застосовувати ефективні методи фізичної терапії для покращення дихальної та серцево-судинної функції.

- Впроваджувати індивідуальні реабілітаційні програми.

- Аналізувати динаміку відновлення та надавати рекомендації щодо подальшої терапії.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Фізична терапія для дітей із вродженими вадами серця (ВВС), які потребують оперативного втручання, спрямована на покращення фізичного стану до та після операції, профілактику ускладнень і поступове повернення до активного життя.

1. Передопераційна фізична терапія

Основні завдання:

- Покращення функції дихальної системи.

- Підвищення витривалості серцево-судинної системи.

- Підготовка до післяопераційного періоду (навчання дихальним технікам, методам мобілізації).

- Зниження ризику післяопераційних ускладнень.

Засоби фізичної терапії перед операцією:

1. Дихальні вправи:

- Діафрагмальне дихання.

- Методика контрольованого кашлю (для очищення дихальних шляхів).

- Використання інспіраторних тренажерів.

2. *Аеробні навантаження* (за індивідуальною толерантністю):

- Легка ходьба, ігри з помірним фізичним навантаженням.

- Дозовані рухові вправи для покращення периферичного кровообігу.

3. *Психологічна підготовка:*

- Навчання правильним рухам після операції для запобігання болю та ускладнень.

- Робота з тривожністю через ігрову терапію та навчання релаксаційним методам.

2. *Основні завдання післяопераційної фізичної терапії:*

- Профілактика гіпостатичних ускладнень (пневмонія, тромбози).

- Відновлення дихальної функції.

- Покращення кровообігу та загальної рухової активності.

- Поступове повернення до звичайної фізичної активності.

Засоби фізичної терапії після операції:

1. Дихальна терапія:

- Дихальні вправи для зміцнення легень.

- Використання дихальних тренажерів.

- Постуральний дренаж і перкусійний масаж (при необхідності).

2. Раннє відновлення рухової активності:

- Перевертання у ліжку, рухи кінцівками (пасивні, активні).

- Поступова мобілізація (пересаджування, ходьба з підтримкою).

- Використання спеціальних технік безпечного підйому та сидіння.

3. Мобілізаційні вправи:

- Вправи для поліпшення кровообігу в кінцівках (рухи стопами, кистями).

- Підтримка адекватного тону м'язів за допомогою легких фізичних вправ.

4. Терапевтичні вправи та відновлювальна терапія:

- Легкі терапевтичні вправи (залежно від стану дитини).

- Гра в м'яч, робота з гімнастичними предметами (для підвищення рухливості).

- Масаж кінцівок для покращення кровообігу та тону м'язів.

5. Психологічна підтримка:

- Ігрова терапія для зниження стресу та страху перед рухами.

- Релаксаційні техніки (музикотерапія, арт-терапія).

3. Довгострокова фізична реабілітація

Після виписки з лікарні важливо продовжувати фізичну терапію для підтримки серцево-судинної витривалості та загального фізичного розвитку.

Основні засоби:

- Дозовані фізичні вправи (плавання, прогулянки, спеціальні комплекси терапевтичних вправ).

- Контроль інтенсивності навантажень (залежно від функціонального стану).

- Регулярна консультація з кардіологом і фізичним терапевтом.

- Підтримка соціальної активності дитини через гру та заняття, що відповідають її можливостям.

ПИТАННЯ

Теоретичні:

1. Які основні групи вроджених вад серця (ВВС) виділяють у дітей?
2. Який вплив ВВС мають на функціональний стан серцево-судинної та дихальної систем?
3. Які основні цілі фізичної терапії у дітей із ВВС до та після оперативного лікування?
4. Які можливі ускладнення можуть виникати після кардіохірургічних операцій у дітей?
5. Які методи оцінки функціонального стану серцево-судинної системи використовуються у фізичній терапії?

2. Практичні:

6. Які дихальні вправи рекомендовані дітям із ВВС перед та після оперативного втручання?
7. Як здійснюється моніторинг стану пацієнта під час фізичної терапії після кардіохірургічної операції?
8. Які основні види фізичних вправ застосовуються у ранньому післяопераційному періоді?
9. Як проводиться мобілізація дитини після операції на серці?
10. Які техніки кінезіотерапії доцільно використовувати для запобігання післяопераційним ускладненням?

3. Аналітичні:

11. Як впливає фізична терапія на якість життя дітей з ВВС після оперативного лікування?
12. У чому полягають особливості фізичної реабілітації дітей з ВВС порівняно з дорослими пацієнтами?
13. Які обмеження необхідно враховувати при складанні програми фізичної терапії для дітей із ВВС?
14. Як оцінюється ефективність фізичної терапії у післяопераційному періоді?
15. Які сучасні технології використовуються для покращення фізичної реабілітації дітей після кардіохірургічних втручань?

Тема: Засоби фізичної терапії хворих після операцій на органах черевної порожнини.

Мета: ознайомити здобувачів із принципами, методами та засобами фізичної терапії у пацієнтів після операцій на органах черевної порожнини; сформувати навички застосування дихальної гімнастики, лікувальної фізкультури, ерготерапії та інших реабілітаційних методів для прискорення відновлення та профілактики ускладнень.

Завдання:

Теоретична підготовка:

1. Ознайомитися з видами оперативних втручань на органах черевної порожнини та їх наслідками для пацієнта.
2. Вивчити основні ускладнення після операцій та методи їх профілактики.
3. Охарактеризувати роль фізичної терапії в післяопераційному відновленні.
4. Визначити основні етапи реабілітації та засоби фізичної терапії залежно від стану пацієнта.

Практичні навички:

1. Освоїти методики проведення дихальної гімнастики для профілактики дихальних ускладнень.
2. Вивчити техніки активізації пацієнта та ранньої мобілізації після операції.
3. Навчитися підбирати комплекс вправ відповідно до етапу відновлення.
4. Опрацювати техніку постуральної терапії для пацієнтів із післяопераційним больовим синдромом.
5. Навчитися визначати рівень фізичної активності пацієнта за допомогою шкал та тестів.
6. Оцінити ефективність застосованих методів реабілітації.
7. Обґрунтувати вибір засобів фізичної терапії для конкретного клінічного випадку.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

На органах черевної порожнини роблять планові операції, як правило, при хронічних захворюваннях і екстрені, які виробляються при пораненнях, травмах та гострих захворюваннях. Операції проводять під загальним наркозом (на шлунку, жовчних шляхах, при травмах) або під місцевим знеболенням (апендектомія, видаленням киля). Хірургічні втручання на органах черевної порожнини застосовуються при пораненнях, пошкодженнях і захворюваннях кишківника, шлунку, печінки, підшлункової залози, селезінки, дефектах черевної стінки.

У *передопераційний період* необхідно підвищити загальний тонус організму (емоційний і нервово-м'язовий). Для покращення функціонального стану серцево-судинної та дихальної системи необхідно використовувати різноманітні загально-розвиваючі вправи, поступово збільшуючи навантаження. Для покращення моторної функції шлунка та кишківника рекомендуються вправи діафрагмального дихання, вправи для м'язів, які підвищують тонус черевного пресу.

Післяопераційний період.

В ранньому післяопераційному періоді методика терапевтичних вправ складається з урахуванням особливостей оперативного втручання, перебігу післяопераційного періоду, стану хворого до операції і після неї, віку, занять фізичними вправами до операції.

Фізична терапія після оперативних втручань на органах черевної порожнини спрямована на відновлення функціонального стану пацієнта, профілактику ускладнень та прискорення процесу реабілітації.

Основні засоби фізичної терапії:

1. Дихальна гімнастика:

мета – профілактика післяопераційних ускладнень, таких як ателектаз легень, застійні явища, пневмонія. Виконуються:

- діафрагмальне дихання,
- вправи з подовженим видихом,
- дихання через опір (з використанням трубки, кульок, респіраторних тренажерів),
- поєднання дихальних вправ із рухами верхніх кінцівок.

2. Раннє активне втручання:

мета – запобігання гіподинамії, стимуляція кровообігу, профілактика тромбозів, стимуляція роботи кишківника. Виконуються:

- пасивні рухи у кінцівках (у тяжких пацієнтів),
- активні рухи у кінцівках, ізометричні вправи,
- переміщення у ліжку, спроби сідати, вставати,
- поступова активізація пацієнта.

3. Терапевтичні вправи:

мета – відновлення м'язового тонусу, покращення роботи серцево-судинної системи, підготовка до повноцінної рухової активності. Виконуються:

- вправи для верхніх і нижніх кінцівок у положенні лежачи,
- напруження та розслаблення м'язів черевного преса (на пізніших етапах),
- вправи на координацію та баланс після тривалого перебування у ліжку,
- ходьба в повільному темпі.

4. Постуральна терапія та ерготерапія:

мета – профілактика контрактур, підтримка правильної позиції тіла. Виконуються:

- контроль положення пацієнта у ліжку,
- використання функціональних подушок, валиків,
- навчання правильному переміщенню та вставанню,

5. Відновлення м'язів черевного преса:

мета – покращення тонусу м'язів черевної стінки після операції. Виконуються:

- легкі статичні напруження м'язів живота,
- динамічні вправи після загоєння операційної рани,
- використання бандажа при фізичній активності,

6. Масаж:

мета – покращення кровообігу, стимуляція роботи кишківника, зменшення болю. Виконуються:

- легкий масаж живота після дозволу лікаря,
- вібраційний масаж для стимуляції дихальної системи.

7. Навчання пацієнта та його родичів:

мета – попередження ускладнень, збереження досягнутих результатів реабілітації. Виконуються:

- інструктаж щодо дихальних вправ,
- рекомендації з харчування та режиму активності,
- використання компресійних панчіх при тривалому постільному режимі.

ПИТАННЯ

1. Які основні види оперативних втручань на органах черевної порожнини?

2. Які ускладнення можуть виникати після операцій на органах черевної порожнини?

3. Які основні етапи фізичної терапії після операцій на органах черевної порожнини?

4. Чому важливо застосовувати дихальну гімнастику у післяопераційний період?

5. Які методи профілактики тромбоемболічних ускладнень у пацієнтів після хірургічного втручання?

6. Які терапевтичні вправи рекомендують у ранній післяопераційний період?

7. Які показання та протипоказання до застосування фізичної терапії у післяопераційний період?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 7 – 2 год.

Тема: Фізична терапія після хірургічних втручань у гастроентерології.

Мета: ознайомлення з основними методами і підходами фізичної терапії, які збільшуються для відновлення після хірургічних втручань на органах шлунково-травного тракту.

Завдання:

1. Оволодіння основними методами і засобами фізичної терапії, які застосовуються на різних етапах післяопераційного періоду.

2. Дослідження ефективності дихальних вправ, лікувальної фізкультури, масажу та фізіотерапевтичних процедур у процесі реабілітації після хірургічних втручань.

3. Підвищення знань про важливість індивідуалізації фізичної терапії, враховуючи особливості кожного пацієнта, тип операції та наявність супутніх захворювань.

4. Покращення практичних навичок у виконанні реабілітаційних процедур.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Після хірургічних операцій на органах травної системи (гастроентерологічні втручання) пацієнти часто потребують комплексної реабілітації. Фізична терапія в цьому випадку є набором елементів відновлення функцій організму, професійного ускладнення і прискорення процесу загоєння. Одним із ускладнень після гастректомії та резекції шлунку є пострезекційна (агастральна) астенія. Даний стан виникається внаслідок порушення травної функції шлунка, підшлункової залози, печінки й тонкої кишки. У хворих із такою патологією кукса шлунка майже повністю втрачає здатність перетравлювати їжу. Це пов'язано з малою ємністю кукси й швидкою евакуацією їжі з неї, а також із різким зниженням продукції соляної кислоти та пепсину. Основними симптомами пострезекційної астенії вважають: загальну непереборну слабкість, набряки, різке схуднення, проноси й ендокринні порушення. Пострезекційна астенія частіше зустрічається в чоловіків віком 40-50 років. Дуже рано розвивається схуднення, дефіцит маси тіла досягає 20-30 кг. Хворий швидко втрачає сили. Оперативне лікування передбачає включення у процес травлення дванадцятипалої кишки, збільшення ємності кукси шлунка й сповільнення евакуації її вмісту.

Основні принципи фізичної терапії після гастроентерологічних операцій:

1. Рання активація пацієнта. Раннє введення фізичних вправ і мобілізація допомагають активізувати кровообіг, профілакувати тромбоемболію і запорів.

2. Контроль дихальних функцій. Виконання спеціальних дихальних вправ для профілактики застійних явищ у легенях та ателектазу.

3. Поступове підвищення фізичного навантаження. Усі вправи повинні бути поступовими і відповідати рівню функціональних можливостей пацієнта.

Засоби фізичної терапії після гастроентерологічних операцій:

1. Дихальна гімнастика:

мета: профілактика післяопераційних пневмоній, ателектазу легенів, полегшення дихання після операцій на черевній порожнині. Використовуються:

- діафрагмальне дихання,
- дихання з подовженим видом,
- вправи з використанням дихальних мішків або кульок для стимуляції глибокого дихання.

2. Терапевтичні вправи:

мета: підтримка м'язового тону, покращення кровообігу, профілактика контрактур. Використовуються:

- пасивні вправи для кінцівок у ранньому періоді (коли пацієнт не зможе самостійно рухатися),
- активні вправи для верхніх і нижніх кінцівок, діафрагми,
- вправи на зміцнення м'язів живота (після загоєння рани).

3. Мобілізація та підйом з ліжка:

мета: підтримка ранньої активності, профілактика тромбоутворення, поліпшення функціональних можливостей. Використовуються:

- виконання вправ у положенні сидячі або напівсидячі,
- підйом у ліжку, переміщення,
- поступове навчання ходьбі після операції.

4. Масаж та механотерапія:

мета: покращення кровообігу, стимуляція роботи органів травлення, зменшення болю. Використовуються:

○ легкий масаж живота після операції нормалізації перистальтики кишківника

○ механотерапія для стимуляції м'язів та покращення рухливості органів черевної порожнини

Важливі аспекти фізичної терапії після гастроентерологічних операцій:

- індивідуальний підхід: фізичну терапію слід адаптувати залежно від типу операцій, стану пацієнта та наявності супутніх захворювань.

- контроль за станом: регулярний моніторинг пацієнта дозволяє коригувати фізичну терапію в разі ускладнення або покращення стану.

- комплексний підхід: важливо поєднувати фізичну терапію з іншими методами реабілітації, такими як медикаментозне лікування та дієтотерапія.

Засоби та методи терапевтичних вправ у *передопераційний період* передбачають прості загальнозміцнюючі і спеціальні фізичні вправи для дрібних і середніх м'язових груп у поєднанні з дихальними динамічного і статичного характеру. Вибір вихідного положення залежить від характеру захворювання. Необхідно уникати вихідних положень і вправ, що підвищують внутрішньочеревний тиск, особливо при підготовці до операцій з приводу пухлин. Виключені різкі рухи і швидка зміна вихідних положень.

ПИТАННЯ:

1. Які основні принципи фізичної терапії застосовуються після хірургічних втручань на органах гастроентерології?

2. Які вправи використовують для активізації кровообігу після операцій на органах черевної порожнини?

3. Яка роль іншої мобілізації та підйом пацієнта після гастроентерологічної операції?

4. Як правильно організувати фізичну терапію на різних етапах післяопераційного періоду в гастроентерології?

5. Які функції фізичної терапії після операцій на органах травної системи допомагають відновити перистальтику кишківника?

6. Яке протипоказання для застосування фізичної терапії у лікуванні після хірургічних втручань у гастроентерології?

Тема: Засоби фізичної терапії хворих після онкологічних операцій.

Мета – ознайомити здобувачів з основними методами фізичної терапії, що застосовуються в післяопераційному періоді у пацієнтів після онкологічних операцій.

Завдання:

1. Розвинути навички вибору та адаптації терапевтичних вправ залежно від типу операції, стадії захворювання і загального стану хворого.

2. Навчити технікам масажу і дихальної гімнастики, що сприяють відновленню функцій, полегшенню болю, покращенню вентиляції легень і зменшенню набряків у пацієнтів після онкологічних операцій.

3. Дослідити індивідуальний підхід до пацієнтів з онкологічними захворюваннями на різних етапах реабілітації та вивчити критерії безпеки під час проведення фізичної терапії.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Фізична терапія після онкологічних операцій має важливе значення для відновлення функцій організму, покращення якості життя пацієнтів і запобігання ускладненням. Враховуючи особливості хворих після хірургічних втручань при онкологічних захворюваннях, застосовуються різні методи та засоби фізичної терапії.

Засоби фізичної терапії після онкологічних операцій:

1. Терапевтичні вправи:

○ Використовуються спеціально підібрані комплекси вправ, спрямовані на відновлення функцій органів і систем після хірургічних втручань.

○ Терапевтичні вправи покращують загальний тонус організму, зміцнюють м'язи, сприяють відновленню рухливості та гнучкості.

○ ТВ допомагають зменшити ризик розвитку контрактур, атрофії м'язів, зберегти обсяги рухів у суглобах.

2. Дихальна гімнастика:

○ Після операцій на грудній клітці, органах черевної порожнини або при резекції легень важливо виконувати вправи для покращення вентиляції легенів, попередження ателектазів і пневмоній.

○ Дихальні вправи сприяють покращенню газообміну, усувають застійні явища в легенях, допомагають пацієнту відновити дихальну функцію.

3. Масаж:

○ Масаж використовується для полегшення болю, покращення кровообігу і лімфодренажу.

○ Вплив на м'язи та тканини допомагає зменшити напругу і сприяє швидшому відновленню після операцій.

○ Масаж також важливий для запобігання утворенню спайок після операцій в черевній порожнині.

4. Кінезіологічні методи:

○ Включають використання активних і пасивних рухів, спрямованих на відновлення функцій суглобів, полегшення болю та покращення рухливості.

5. Лімфодренажна терапія:

○ Лімфодренаж має велике значення для пацієнтів, які перенесли операції на лімфатичних вузлах (наприклад, при онкологічних операціях).

○ Лімфодренаж допомагає зменшити набряки, покращити циркуляцію лімфи і зменшити ризик розвитку лімфедми.

6. Психологічна підтримка та консультування:

○ Пацієнти, які перенесли онкологічні операції, часто мають стрес, депресію, тривогу через свій стан. Психологічна підтримка та консультування мають велике значення для відновлення.

Завдання фізичної терапії після онкологічних операцій:

- Покращення фізичної витривалості.
- Зменшення болю та запалення.
- Відновлення рухової активності та незалежності.
- Полегшення симптомів втоми та слабкості, які часто виникають після операцій.

- Підвищення якості життя пацієнтів, зменшення тривоги та депресії.

ПИТАННЯ

1. Які основні цілі фізичної терапії для пацієнтів після онкологічних операцій?
2. Назвіть основні методи фізичної терапії, що використовуються для реабілітації пацієнтів після онкологічних операцій.
3. Які переваги і показання до використання дихальної гімнастики після онкологічних операцій?
4. В яких випадках і як застосовуються методи лімфодренажу в фізичній терапії після онкологічних операцій?
5. Як фізична терапія може допомогти пацієнтам у зменшенні рівня болю та запалення після онкологічних операцій?
6. Які фактори слід враховувати при виборі терапевтичних вправ для пацієнтів після онкологічних операцій?
7. Які психологічні методи можуть бути використані в реабілітації пацієнтів після онкологічних операцій для полегшення стресу і депресії?
8. Як визначити індивідуальні показання та обмеження для фізичної терапії після онкологічних операцій у кожного пацієнта?
9. Як фізична терапія впливає на відновлення функцій організму після хірургічних втручань при онкологічних захворюваннях?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 9 – 4 год.

Тема: Засоби фізичної терапії хворих після мастектомії.

Мета – навчити здобувачів основним принципам фізичної терапії, які застосовуються у пацієнтів після мастектомії, зокрема для відновлення рухливості, зменшення болю та набряків, покращення психоемоційного стану та попередження ускладнень, таких як лімфедема та контрактури.

Завдання:

1. Ознайомити здобувачів з методами фізичної терапії, що використовуються після мастектомії.
2. Навчити основним терапевтичним вправам для відновлення рухливості та сили м'язів.

3. Ознайомити з принципами масажу для зменшення болю і покращення кровообігу.

4. Розвинути практичні навички в реабілітації хворих після мастектомії, враховуючи індивідуальні особливості пацієнтів.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Мастектомія – це хірургічне видалення молочної залози, що застосовується при раку молочної залози та інших патологіях. Важливою частиною відновлення є фізична терапія, яка допомагає зменшити ускладнення та полегшити відновлення пацієнта.

Основні засоби фізичної терапії після мастектомії:

1. Терапевтичні вправи:

○ Основне завдання ТВ – відновити рухливість плечового суглобу і грудної клітки, зменшити ризик обмеження рухливості та контрактур.

○ Виконання вправ на розтягування і зміцнення м'язів плеча і грудної клітки для поліпшення кровообігу та відновлення сили.

○ Вправи для нормалізації дихання, особливо при обмеженій рухливості через біль чи післяопераційні набряки.

○ Вправи для попередження лімфостазу (набряків), зокрема рухи, що стимулюють лімфатичний дренаж.

2. Масаж:

○ Легкий масаж в області грудної клітки і плечового суглобу для покращення кровообігу та зниження напруги м'язів.

○ Масаж допомагає зменшити біль і дискомфорт, пов'язаний з обмеженням рухливості через рубці або післяопераційний набряк.

○ Поступово застосовуються техніки лімфодренажного масажу для зменшення ризику розвитку лімфедему.

3. Лімфодренаж:

○ Після мастектомії часто виникають лімфатичні набряки через видалення лімфатичних вузлів. Лімфодренажне

масажування та спеціальні фізичні вправи можуть допомогти знизити рівень набряків і попередити розвиток лімфедми.

4. Психологічна підтримка:

○ Враховуючи емоційні наслідки після мастектомії, психологічна підтримка і вправи для релаксації є важливими елементами фізичної терапії. Вони можуть допомогти пацієнтам подолати стрес і тривогу, пов'язані з операцією та процесом відновлення.

Основні цілі фізичної терапії після мастектомії:

• Відновлення функціональності плечового суглобу і м'язів грудної клітки.

• Покращення рухливості та гнучкості.

• Зниження набряків і запалення.

• Психологічна підтримка для подолання стресу та депресії.

• Запобігання розвитку лімфедми та контрактур.

• Зниження болю та покращення якості життя пацієнта.

Ранній післяопераційний період розпочинається з моменту пробудження хворої після наркозу і триває 1-3 діб в залежності від тяжкості перенесеної операції.

Завдання ТВ: профілактика ранніх післяопераційних ускладнень (застійних явищ в серцево-судинній та бронхолегеневій системах, ателектазів, атонії кишківника і сечового міхура, порушень реологічних властивостей крові - тромбозів і тромбоемболії), тромбофлебиту та післяопераційної гіпостатичної пневмонії; поліпшення периферичного кровообігу; поліпшення крово-і лімфообігу в області післяопераційної рани, що сприяє якнайшвидшій епітелізації і рубцюванню; профілактика ортостатичних порушень; прискорення виведення наркотичних речовин з організму; підвищення психоемоційного статусу.

Пізній післяопераційний період.

Завдання ТВ: профілактика спайкового процесу, рецидиву захворювання; зміцнення м'язів передньої черевної стінки, тазового дна; відновлення функції органу (при органозберігаючих операціях); загальнозміцнююча дія,

підвищення фізичної працездатності, адаптація до соціальних умов.

У *післялікарняний період* реабілітації жінок після гінекологічних операцій застосовують ТВ, лікувальний масаж, працетерапію.

ПИТАННЯ

1. Які основні цілі фізичної терапії після мастектомії?
2. Які вправи є найбільш ефективними для відновлення рухливості плечового суглоба після мастектомії?
3. Як масаж може допомогти пацієнтам після мастектомії? Які техніки застосовуються?
4. Що таке лімфедема та як фізична терапія може допомогти у її попередженні після мастектомії?
5. Як психологічна підтримка може впливати на процес реабілітації хворих після мастектомії?
6. Як проводиться лімфо дренажний масаж?
7. Які фактори слід враховувати при розробці індивідуальної програми фізичної терапії для пацієнта після мастектомії?
8. Які показання та протипоказання для фізичних вправ у післяопераційний період?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 10 – 2 год.

Тема: Засоби фізичної терапії хворих після ампутацій.

Мета – ознайомити здобувачів з основними методами та засобами фізичної терапії, які застосовуються для реабілітації хворих після ампутацій.

Завдання:

1. Ознайомити здобувачів з основними принципами фізичної терапії після ампутації.
2. Розглянути засоби фізичної терапії, які застосовуються для відновлення рухливості та сили м'язів у післяопераційний період.
3. Описати методи роботи з протезами та вправи для покращення їх функціональності.
4. Проаналізувати техніки масажу, які допомагають полегшити біль, зменшити набряки і стимулювати кровообіг.

5. Дослідити важливість психологічної підтримки та консультацій для пацієнтів після ампутацій.

6. Навчити здобувачів правильно використовувати методи лімфодренажу і профілактики лімфедми.

7. Ознайомити з реабілітаційними вправами для запобігання контрактурам та відновлення функцій кінцівки, що не була ампутувана.

8. Підкреслити важливість індивідуалізації підходу до кожного пацієнта, враховуючи його фізичні, психологічні та соціальні потреби.

Короткий виклад теми

Ампутація – це хірургічна операція, спрямована на видалення кінцівки або її частини, яка заважає нормальній функції здорової кінцівки і, крім того, викликає біль і / або є небезпека поширення інфекції.

Завдання відновного лікування в ранньому післяопераційному періоді (в середньому 3-4 дні): профілактика можливих післяопераційних ускладнень; поліпшення крово-і лімфообігу в зоні операції з метою стимуляції процесів регенерації; профілактика гіпотрофії м'язів кукси і тугорухливості в суглобах вище ампутації; зменшення больових відчуттів; зниження психоемоційних реакцій.

Завдання відновного лікування в пізньому післяопераційному періоді: зміцнення м'язів плечового пояса і верхніх кінцівок; тренування рівноваги і поліпшення координації рухів; тренування опороздатності здорової ноги; підготовка кукси до протезування.

Після зняття швів відновне лікування спрямоване на підготовку кукси до протезування: відновити рухливість в проксимальному суглобі; нормалізувати м'язовий тонус кукси; зміцнити м'язові групи, що виробляють рух у суглобі; підготувати вищерозташовані сегменти кінцівки до механічного впливу гільзи, кріплення і тяг протезів; поступово підготувати опороздатність кукси; удосконалювати м'язово-суглобове почуття та координацію поєднаних рухів; удосконалювати форми рухових компенсацій.

Засоби фізичної терапії хворих після ампутацій включають комплекс методів і заходів, спрямованих на відновлення функцій організму, покращення якості життя пацієнтів та адаптацію до нових умов. Фізична терапія після ампутації має велике значення в процесі реабілітації, зокрема для відновлення рухових функцій, покращення функціонування протезів і психологічної адаптації пацієнтів.

Основні засоби фізичної терапії після ампутацій:

1. Терапевтичні вправи:

○ Після ампутації одним з головних завдань є відновлення рухливості та сили в інших частинах тіла, зокрема в здорових кінцівках.

○ Спеціальні вправи допомагають зміцнити м'язи, зменшити ризик контрактур і полегшити процес навчання протезування.

○ Вправи для зміцнення м'язів тазу, спини, живота та здорової кінцівки є важливими для підтримки балансу і адаптації до нового способу руху.

2. Масаж:

○ Легкий масаж кінцівки та області протеза для покращення кровообігу, зменшення набряків і полегшення болю.

○ Лімфодренажний масаж допомагає зменшити ризик лімфедми, покращує дренаж і зменшує набряки в зоні ампутації.

3. Протезування:

○ Навчання правильному використанню протезів – важлива складова реабілітації. Спеціалісти проводять навчання пацієнтів адаптації до протезу та його використання в повсякденному житті.

○ Застосовуються вправи, спрямовані на поліпшення взаємодії між протезом та кінцівкою, а також на розвиток здатності пацієнта адаптуватися до нових умов.

4. Психологічна підтримка:

○ Психологічна підтримка є важливою складовою в реабілітації пацієнтів після ампутації, оскільки процес адаптації до втрати кінцівки може супроводжуватися депресією, стресом та тривогою.

○ Психотерапевтичні методи, консультування та групова підтримка допомагають пацієнту адаптуватися до нових умов і полегшити соціальну реабілітацію.

5. Лімфодренаж і мануальна терапія:

○ Лімфодренажні техніки сприяють зменшенню набряків і покращенню відтоку лімфи.

○ Мануальні методи допомагають розслабити м'язи, полегшити біль і підготувати пацієнта до використання протеза.

Основні цілі фізичної терапії після ампутації:

• Покращення функціональної активності пацієнта і підготовка до використання протезу.

• Зменшення болю та запалення.

• Підтримка фізичної активності та відновлення сили і витривалості.

• Попередження ускладнень, таких як контрактури або лімфедема.

• Психологічна реабілітація та адаптація до нового фізичного стану.

Психологічний аспект: особливу увагу треба приділити адаптації пацієнта до нового стану після ампутації. Цей процес може зайняти багато часу, тому важливо враховувати не тільки фізичну реабілітацію, а й психологічну підтримку для досягнення успішного результату в реабілітації пацієнтів.

ПИТАННЯ

1. Які основні цілі фізичної терапії після ампутації?

2. Які фізіотерапевтичні процедури застосовуються для зменшення набряків після ампутації?

3. Як терапевтичні вправи допомагають у відновленні рухливості після ампутації?

4. Які методи використовуються для зменшення болю у пацієнтів після ампутації?

5. Як масаж може допомогти хворим після ампутації, і в яких випадках він є необхідним?

6. Які особливості психологічної реабілітації пацієнтів після ампутації ви можете виділити?

7. Як проводиться навчання пацієнтів правильному використанню протезів?

8. Чому важливо застосовувати лімфодренаж для пацієнтів після ампутацій?

9. Які вправи допомагають у запобіганні контрактурам після ампутації?

10. Як фізична терапія може покращити адаптацію пацієнтів до нового фізичного стану після ампутації?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 11– 2 год.

Тема: Засоби фізичної терапії хворих після операцій в урології.

Мета – ознайомити здобувачів із основними методами фізичної терапії, які застосовуються для пацієнтів після урологічних операцій.

Завдання:

1. Навчити правильно оцінювати фізичний стан пацієнтів після хірургічних втручань в урології та визначати показання для застосування фізичних методів лікування.

2. Розвинути практичні навички щодо проведення терапевтичних вправ, масажу, які сприяють відновленню функцій органів сечостатевої системи після операцій.

3. Ознайомити з особливостями реабілітації пацієнтів з різними урологічними захворюваннями та операціями, такими як простатектомія, цистектомія, нефректомія та інші.

4. Надати знання щодо основних принципів і методик застосування фізичних терапевтичних засобів для зменшення болю, набряків і покращення загального стану пацієнтів після урологічних операцій.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Засоби фізичної терапії хворих після операцій в урології мають на меті прискорення відновлення пацієнтів після хірургічних втручань на органах сечостатевої системи. Після урологічних операцій, таких як цистектомія, простатектомія, операції на нирках чи сечовому міхурі, фізична терапія включає різноманітні методи, що допомагають в реабілітації хворих.

1. Терапевтичні вправи

- Гімнастика для відновлення рухливості, зміцнення м'язів, покращення кровообігу та загальної фізичної форми.

- Вправи на тренування дихання для покращення вентиляції легенів після загальної анестезії та операцій, що включають лапаротомію в області живота або таза.

- Вправи для зміцнення м'язів тазового дна з метою попередження ускладнень, таких як нетримання сечі після операцій на простаті чи сечовому міхурі.

2. Масаж

- Легкий масаж живота допомагає покращити кровообіг, зменшити болі та запобігти утворенню післяопераційних рубців.

- Масаж м'язів тазового дна може бути корисним для пацієнтів після операцій, спрямованих на сечовий міхур або простату.

3. Лімфодренаж

- Після урологічних операцій, зокрема після операцій на органах тазу, може бути корисним лімфодренажний масаж або спеціальні електростимуляційні методи для покращення відтоку лімфи, зменшення набряків і запобігання розвитку лімфедми.

4. Психологічна підтримка

- Психологічна реабілітація та техніки релаксації допомагають пацієнтам адаптуватися до змін у їхньому фізичному та психологічному стані після урологічних операцій.

5. Рекомендації по режиму руху та харчуванню

- Інструктування пацієнтів щодо важливості активного способу життя після операції.

- Поради щодо дієти для запобігання утворенню каменів у нирках, покращення роботи сечовидільної системи та підтримки загального здоров'я.

Нефректомія являє собою операцію, при якій видаляється одна з нирок. *Нефректомія показана при:* пухлинах нирки, серйозних травмах нирки, деяких аномаліях розвитку, полікістозі нирок та інших захворюваннях, коли нирка вже не виконує своїх функцій та є причиною інфекцій та ускладнень. Після виписки із стаціонару рекомендується уникати надмірного фізичного навантаження. Рекомендуються: піші прогулянки вранці і ввечері, водні загартовуючі процедури (обтирання

мокрим рушником, потім душ). Відомо, що шкіра поряд з нирками виконує видільну функцію, тому необхідно стежити за її чистотою. Реабілітація після видалення нирки включає заходи по збереженню другої нирки в здоровому стані.

ПИТАННЯ

1. Які основні цілі фізичної терапії після урологічних операцій?
2. Назвіть основні методи фізичної терапії, що використовуються для пацієнтів після урологічних втручань.
3. Як комплекс терапевтичних вправ допомагає в реабілітації пацієнтів після операцій на органах сечостатевої системи?
4. Які вправи можуть бути рекомендовані пацієнтам після операцій на простаті та для чого вони застосовуються?
5. Яка роль масажу в реабілітації після урологічних операцій, зокрема після цистектомії або простатектомії?
6. Які фактори слід враховувати при проведенні фізичної терапії хворих після операцій в урології?
7. Як фізична терапія може допомогти в попередженні ускладнень, таких як утворення тромбів чи запалення після урологічних операцій?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 12 – 2 год.

Тема: Фізична терапія після хірургії в нейрохірургії.

Мета – ознайомити здобувачів з основами фізичної терапії та реабілітації пацієнтів, які перенесли нейрохірургічні операції.

Завдання:

1. Зрозуміти принципи фізичної терапії у післяопераційний період у пацієнтів після нейрохірургічних втручань, включаючи операції на головному та спинному мозку, травми хребта та пухлини мозку.
2. Оволодіти методами відновлення рухових функцій, поліпшення координації та балансу пацієнтів, зменшення болю і зняття м'язової напруги після операцій.
3. Розвинути навички оцінки стану пацієнта, впровадження індивідуального плану реабілітації та моніторингу процесу відновлення на різних етапах реабілітації.

4. Навчитися застосовувати конкретні методи фізичної терапії, такі як кінезіотерапія, масаж, дихальні вправи для полегшення болю і відновлення функцій.

5. Розвинути уявлення про важливість психоемоційної підтримки пацієнтів в процесі їхнього відновлення після нейрохірургічних операцій.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Фізична терапія після хірургії в нейрохірургії – це важливий етап реабілітації пацієнтів, які перенесли нейрохірургічні операції. Операції в нейрохірургії можуть включати лікування пухлин головного чи спинного мозку, хірургічні втручання при травмах голови чи хребта, спинномозкові операції, видалення гриж або вирішення проблем із кровообігом в головному мозку. Фізична терапія має на меті відновлення фізичних функцій, зменшення болю, покращення рухливості, а також допомогу в психологічному відновленні пацієнтів.

Основні аспекти фізичної терапії після нейрохірургічних операцій:

1. Післяопераційний контроль:

- Перші етапи фізичної терапії спрямовані на моніторинг стану пацієнта, контроль болю, підтримку стабільності серцево-судинної системи, дихання та інших життєво важливих функцій.

- Активні рухи, вправи та фізіотерапевтичні процедури вводяться поступово, щоб уникнути додаткових навантажень.

2. Поліпшення рухливості:

- Вправи для покращення рухливості кінцівок, повернення нормального об'єму руху в суглобах.

- Робота з фізичними вправами на розтягнення і зміцнення м'язів, що можуть бути ослаблені через тривалий період обмеження рухової активності.

3. Покращення балансу та координації:

- Вправи для відновлення балансу, спрямовані на зменшення ризику падінь і поліпшення стійкості пацієнта.

○ Застосовуються специфічні вправи для роботи з координацією рухів.

4. Неврологічні техніки:

○ Використання специфічних технік нейропластичності, які сприяють відновленню функцій нервової системи.

○ Підтримка пацієнтів у відновленні моторних функцій після пошкодження мозку чи спинного мозку.

5. Зменшення болю:

○ Масаж для зменшення больових відчуттів.

○ Техніки релаксації та дихальні вправи також допомагають зменшити стрес і зняти напругу.

6. Робота з диханням:

○ Важливим аспектом є відновлення нормального дихання після операцій на головному чи спинному мозку. Для цього використовуються спеціальні дихальні вправи.

7. Мобілізація пацієнтів:

○ Поступове підвищення активності пацієнтів, допомога в їх переміщенні з ліжка, тренування ходьби та використання допоміжних засобів (медичних паличок, ходунків).

8. Психологічна підтримка:

○ Нейрохірургічні втручання часто супроводжуються емоційними переживаннями. Психологічна допомога допомагає пацієнтам адаптуватися до змін у їхньому житті.

Особливості фізичної терапії в залежності від типу операції:

• Операції на головному мозку: фізична терапія спрямована на відновлення рухових функцій, координації та моторних навичок.

• Операції на хребті і спинному мозку: використовуються відновлення рухливості в суглобах, зміцнення м'язів спини та покращення балансу.

Операції на периферичних нервових волокнах: використовуються вправи для відновлення чутливості і моторних функцій кінцівок.

ПИТАННЯ

1. Які основні етапи реабілітації пацієнтів після нейрохірургічних операцій?

2. Які показання для застосування фізичної терапії у післяопераційному періоді після нейрохірургічних втручань?

3. Як фізична терапія може допомогти при відновленні рухових функцій після операцій на головному та спинному мозку?

4. Які методи фізичної терапії є найбільш ефективними при реабілітації пацієнтів після операцій на спинному мозку?

5. Яка роль кінезіотерапії в процесі відновлення пацієнтів після нейрохірургічних втручань?

6. Яким чином фізична терапія може допомогти зменшити біль у післяопераційний період у пацієнтів після нейрохірургії?

7. Які вправи для відновлення функцій руху та поліпшення координації можна включити в програму реабілітації після операцій на головному мозку?

8. Які протипоказання для фізичної терапії існують в післяопераційний період після нейрохірургічних операцій?

9. Які техніки масажу можуть бути використані при реабілітації пацієнтів після нейрохірургічних операцій?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 13 – 2 год.

Тема: Спеціальні методи відновлення рухової функції, покращення координації і сенсорних функцій.

Мета – ознайомити здобувачів з різноманітними методами та техніками, що використовуються для відновлення рухових і сенсорних функцій після травм, операцій або неврологічних порушень.

Завдання:

1. Ознайомлення з теоретичними основами відновлення рухових функцій, координації і сенсорних функцій після різних порушень.

2. Розвиток практичних навичок у застосуванні методів фізичної терапії для покращення рухових і сенсорних здібностей пацієнтів.

3. Визначення індивідуального підходу в реабілітації для різних груп пацієнтів (наприклад, після неврологічних операцій, травм, інсультів тощо).

4. Підвищення обізнаності про важливість інтегрованого підходу в реабілітації, що включає фізичні, сенсорні та координаційні вправи.

5. Навчання контролю за прогресом відновлення і коригування реабілітаційних програм в залежності від реакції пацієнта.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми.

Методи відновлення рухових функцій, покращення координації та сенсорних функцій є важливою частиною реабілітації пацієнтів після нейрохірургічних операцій.

Основні методи, що застосовуються в фізичній терапії:

1. Балансування та координація:

- мета: покращення здатності контролювати рухи тіла та баланс;

- методи: використовуються вправи для покращення статичного і динамічного балансу, наприклад, стояння на одній нозі, вправи на нестабільних поверхнях, ходьба по прямій лінії, вправи на балансувальних платформах.

- примітка: приділяється увага як рівновазі на рівній поверхні, так і на нерівних поверхнях.

2. Техніки сенсорної інтеграції:

- мета: покращення сенсорних функцій та їх інтеграція з руховими діями;

- методи: використовуються вправи, що стимулюють різні види сенсорних відчуттів (дотик, слух, зір, пропріоцепція), сприяючи кращому сприйняттю та обробці сенсорної інформації для коректного виконання рухів.

7. Тренування на спеціальних тренажерах:

- мета: відновлення рухливості та сили, покращення координації;

- методи: використовуються різноманітні тренажери для відновлення м'язової сили, рухливості суглобів та розвитку координації.

8. Вправи для покращення сенсорної уваги:

- мета: відновлення або вдосконалення здатності пацієнта сприймати та інтегрувати сенсорну інформацію для кращої координації;

- методи: вправи, які включають використання різних сенсорних каналів (зір, слух, дотик) для виконання завдань, які вимагають точності рухів.

9. Терапія за допомогою води (гідротерапія):

- мета: покращення координації рухів і відновлення функцій в умовах зниженого навантаження на суглоби;

- методи: вправи у воді сприяють розвитку м'язів, покращенню гнучкості та рухливості без надмірного навантаження.

10. Моторне навчання та повторення рухів:

- мета: навчання та відновлення координації рухів за допомогою повторення;

- методи: виконання серійних рухів або завдань, що покращують рухові функції завдяки повторенню та корекції помилок. особливо важливо для відновлення після операцій на головному та спинному мозку.

ПИТАННЯ

1. Які методи фізичної терапії використовуються для відновлення рухових функцій після травм та операцій?

2. Яким чином покращення координації може вплинути на загальне функціонування пацієнта?

3. Як правильно застосовувати сенсорні інтеграційні методи для відновлення функцій після неврологічних порушень?

4. В чому полягає різниця між статичною і динамічною координацією та як кожен із цих аспектів відновлюється в процесі реабілітації?

5. Які вправи є ефективними для покращення сенсомоторної координації у пацієнтів з порушеннями рухової функції?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 14 – 2 год.

Тема: Засоби фізичної терапії хірургічних хворих у санаторно-курортний період

Мета – ознайомлення здобувачів з основними засобами фізичної терапії, які використовуються для покращення процесів відновлення у хірургічних хворих під час санаторно-курортного лікування.

Завдання:

1. Оцінити показання до застосування фізичної терапії в санаторно-курортному періоді після хірургічних операцій.
2. Навчити основним методам фізичної терапії, таким як терапевтичні вправи, масаж.
3. Ознайомити з техніками виконання вправ і процедур, спрямованих на відновлення рухових функцій, покращення кровообігу, зниження болю та запалення.

Матеріали та обладнання: таблиці, масажний стіл, гімнастичний мат.

Короткий виклад теми

Засоби фізичної терапії для хірургічних хворих у санаторно-курортний період є важливою складовою відновлювального процесу після операцій. Вони сприяють поліпшенню функціонального стану пацієнта, підвищенню його життєвого тону та покращенню загального фізичного стану. Основні засоби фізичної терапії, які застосовуються в цей період:

1. Терапевтичні вправи:
  - завдання: відновлення рухової активності, покращення рухових функцій, зниження больових відчуттів, попередження ускладнень (наприклад, тромбоутворення);
  - методи: вправи для покращення сили, витривалості, гнучкості, рівноваги та координації.
2. Масаж:
  - завдання: поліпшення кровообігу, зменшення м'язових спазмів, підвищення тону м'язів, зняття болю.
  - методи: класичний масаж, сегментарний масаж, лімфодренажний масаж.
3. Санаторно-курортне лікування:
  - завдання: використання природних факторів (мінеральні води, грязелікування, термальні джерела) для сприяння відновленню здоров'я;

- методи: водолікування, термальні процедури, озокеритотерапія.

4. Аеробні вправи та тренування витривалості:

- завдання: покращення серцево-судинної функції, підвищення фізичної витривалості, поліпшення загального стану здоров'я;

- методи: ходьба, плавання, велотренажери.

5. Киснева терапія:

- завдання: забезпечення організму необхідною кількістю кисню для швидшого відновлення тканин після операцій;

- методи: дихальні вправи, використання кисневих концентраторів.

ПИТАННЯ

1. Що таке санаторно-курортний період реабілітації після хірургічних операцій і яка його роль в процесі відновлення пацієнтів?

2. Які основні завдання фізичної терапії в санаторно-курортному періоді для хірургічних хворих?

3. Які методи фізичної терапії зазвичай застосовуються для хірургічних пацієнтів у санаторіях?

4. Як впливає масаж на відновлення рухових функцій після хірургічних операцій?

5. Як можна оцінити ефективність застосування фізичної терапії в санаторно-курортному періоді після операцій?

6. Які ризики можуть виникнути при використанні фізичних терапевтичних процедур у санаторно-курортному лікуванні хірургічних пацієнтів?

РОЗДІЛ 3

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Вид контролю: 3 семестр – іспит.

Методи контролю

1. Поточний контроль
3. Модульний контроль
4. Іспит.

Методи контролю

1. Поточний контроль знань студентів з ОК оцінюється: участь студентів в обговоренні питань, винесених на лабораторні заняття та проблемних ситуацій; розв'язок ситуаційних вправ; самостійно підготовлені повідомлення студентів за темою лабораторного заняття.

2. Підсумковий контроль знань – залік відбувається відповідно до Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (сайт НУВГП).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточне тестування та самостійна робота														Іспит	Сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	40	100
4,5	4,5	4,5	5	4,5	4,5	4,5	4,5	5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5		

Теми	Короткий зміст завдання	За якісне оформлення висвітлення та виконання завдання	За відповіді на запитання	Всього балів
Тема 1	Охарактеризуйте механізм лікувальної дії засобів фізичної терапії у післяопераційному періоді; перерахуйте засоби навантаження на пацієнта; обґрунтуйте принципи поєднання засобів фізичної терапії; продемонструйте проведення медико-педагогічного контролю.	3	1,5	4,5

Тема 2	Назвіть засоби фізичної терапії при післяопераційних ускладненнях; профілактика тромбозів, інфекцій та атрофії. Назвіть засоби для протидії можливим ускладненням після операцій, таким як венозні тромбози, пневмонії, атрофії м'язів, через ранню мобілізацію та фізичні вправи. Перерахуйте спеціалізовані техніки фізичної терапії для стимуляції циркуляції крові та відновлення рухових функцій. Обґрунтуйте стратегії для мотивації пацієнтів до активної участі у процесі реабілітації.	3	1,5	4,5
Тема 3	Назвіть захворювання та травми органів грудної клітки, які підлягають оперативному втручанню; охарактеризуйте симптоматику; перерахуйте ранні та пізні ускладнення та засоби їх попередження та корекції; продемонструйте комплекс терапевтичних вправ у різні періоди відновлення.	3	1,5	4,5
Тема 4	Назвіть патологічні стани кардіологічної системи, які підлягають оперативному втручанню; охарактеризуйте симптоматику; перерахуйте ранні та пізні ускладнення та засоби їх попередження та корекції; продемонструйте комплекс терапевтичних вправ у різні періоди відновлення.	4	1	5
Тема 5	Назвіть захворювання кардіологічної системи у дітей (вроджені і набуті), які	3	1,5	4,5

	<p>підлягають оперативному втручанню; охарактеризуйте симптоматику; обґрунтуйте роль дихальної терапії, рухової активності, корекції дистрофії м'язів, поліпшення функцій дихальної системи.</p> <p>Перерахуйте ранні та пізні ускладнення та засоби їх попередження та корекції; продемонструйте комплекс терапевтичних вправ у різні періоди відновлення.</p>			
Тема 6	<p>Назвіть захворювання та травми органів травлення, які підлягають оперативному втручанню; охарактеризуйте симптоматику; обґрунтуйте роль дихальної терапії, рухової активності, корекції дистрофії м'язів, поліпшення функцій травної системи; перерахуйте ранні та пізні ускладнення та засоби їх попередження та корекції; продемонструйте комплекс терапевтичних вправ у різні періоди відновлення.</p>	3	1,5	4,5
Тема 7	<p>Розкрийте підхід до реабілітації у гастроентерології; охарактеризуйте симптоматику; назвіть завдання післяопераційної реабілітації пацієнтів після хірургічних операцій на органах травлення (наприклад, операції на шлунку, кишківнику); продемонструйте комплекс терапевтичних вправ у різні періоди відновлення.</p>	3	1,5	4,5
Тема 8	<p>Назвіть особливості реабілітації після хірургічних втручань у пацієнтів з онкологічними</p>	3	1,5	4,5

	захворюваннями (вилучення пухлин, радикальні операції). Обґрунтуйте особливості проведення терапевтичних вправ; розкрийте завдання психосоціальної підтримки; продемонструйте проведення тестування для оцінки інтенсивності болю та якості життя.			
Тема 9	Назвіть клінічні особливості перебігу захворювання; перерахуйте основні ранні та пізні ускладнення після мастектомії; Продемонструйте комплекс терапевтичних вправ для відновлення функцій руки і полегшення болю, добір протезу молочної залози.	4	1	5
Тема 10	Назвіть причини ампутацій; охарактеризуйте симптоматику; перерахуйте основні ранні та пізні ускладнення після ампутації та засоби фізичної терапії для їх запобігання; продемонструйте комплекс терапевтичних вправ для підготовки до протезування.	3	1,5	4,5
Тема 11	Назвіть захворювання в урології, які потребують хірургічного втручання; охарактеризуйте симптоматику; перерахуйте основні ранні та пізні ускладнення після урологічної операції та засоби фізичної терапії для їх запобігання; продемонструйте комплекс терапевтичних вправ у різні періоди відновлення.	3	1,5	4,5
Тема 12	Обґрунтуйте роль фізичної терапії в реабілітації пацієнтів	3	1,5	4,5

	після операцій на мозку та хребті (наприклад, видалення пухлин, операції на міжхребцевих дисках, хірургія спинного мозку); перерахуйте основні ранні та пізні ускладнення після операції та засоби фізичної терапії для їх запобігання; продемонструйте комплекс терапевтичних вправ у різні періоди відновлення.			
Тема 13	Охарактеризуйте рухові режими у санаторно-курортний період відновлення. Обґрунтуйте добір засобів фізичної терапії; продемонструйте комплекс терапевтичних вправ для пацієнтів різних нозологій.	3	1,5	4,5
Всього за аудиторні заняття		60		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1.Вакуленко Л. О., В. В. Клапчука. (2019). Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії. Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига. 372 с.

2.Григус І.М., Нагорна О. Б. (2022). Основи фізичної терапії: навчальний посібник. Одеса. Олді+. 150 с. Рекомендовано Вченою радою НУВГП (протокол № 5 від 24.06.2022).

3.Григус І.М., Нагорна О.Б. (2023). Реабілітаційне обстеження у практиці фізичного терапевта: навчальний посібник. Одеса. Олді+. 176 с. Рекомендовано Вченою радою НУВГП (протокол № 5 від 26.05.2023).

4.Добровольська Н.А. (2020). Практичні аспекти фізичної терапії та ерготерапії. Гельветика. 368с.

5.Кривченя Д. Ю. Хірургічні захворювання у дітей. Київ : Медицина, 2019. 134с.

6.Ксьонз І. В., Шкурупій Д.А., Гриценко Є. М., Холод Д. А. (2020). Стандарти та практичні навички з дитячої хірургії та реаніматології. Львів: Магнолія. 156 с.

7.Нагорна О.Б., Дехтерук В.С. Фізична терапія хворих після ампутації нижніх кінцівок. *Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини (Rehabilitation&recreation)*. Національний університет водного господарства та природокористування, Вип. 6. 2020. С.23-28.

8.Фізична терапія при хірургічних захворюваннях
Фізична терапія при хірургічних захворюваннях: навчальний посібник [Електронний ресурс] : навч. посібник для студ. спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціалізації «Фізична терапія, ерготерапія»/ О.О. Глиняна, Ю.В. Копчинська, І.Ю. Худецький; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл 173 МБ). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 207 с.

9.Pediatric Surgery: textbook / V.A. Dihtiar, V.I. Sushko, D.Yu. Kryvchenia et al. «Медицина». 2019. 368 с.

Допоміжна література

1.Глиняна О.О. Основи кінезіотейпування: навчальний посібник. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 142с.